

Een participatief onderzoek naar de Rijke Schooldag in Zwolle en de doorontwikkeling van het programma

Oktober 2024

Kinderen en jongeren kunnen hun talenten het beste ontwikkelen in een stimulerende omgeving. De subsidieregeling **School en Omgeving 2023-2025** heeft als doel meer leerlingen een buitenschools aanbod aan te bieden. Dit aanbod moet passen bij de lokale behoefte en omgeving, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen, ongeacht hun thuissituatie of omgeving. Daarnaast helpt het hen om vaardigheden te ontwikkelen voor meer kansengelijkheid in het onderwijs en een gelijkwaardige deelname aan de maatschappij (Ministerie van OCW, 2023). Deze regeling is de opvolger van School en Omgeving 2022-2023. De subsidie is bedoeld om een 'programma verrijkte schooldag' uit te voeren voor de ontwikkelgebieden sport, cultuur, cognitieve ontwikkeling, sociale ontwikkeling, oriëntatie op jezelf of oriëntatie op de wereld.

In fase 1 van dit onderzoek naar de Rijke Schooldag, het programma dat de kinderen kennen als 'het aanbod van Abby D', werden lopende initiatieven, de samenwerking tussen betrokken organisaties en professionals en wensen vanuit ouders en kinderen in kaart gebracht door middel van een inventariserend-verkennend onderzoek. Fase 2 van het onderzoek borduurde voort op de aanknopingspunten vanuit de eerste fase, die zich leenden voor doorontwikkeling van de Rijke Schooldag, te weten: 1) de borging en implementatie, 2) het structureel betrekken van kinderen en ouders/verzorgers, 3) het onder de aandacht brengen van de waarde van het aanbod op een kwalitatieve manier en 4) de monitoring van de Rijke Schooldag.

In deze verkorte versie van de rapportage zijn de aanbevelingen, die door de onderzoekers zijn gedaan op grond van de resultaten van het onderzoek, te lezen. Deze aanbevelingen zouden benut kunnen worden om het programma verder door te ontwikkelen.

Integraal pedagogisch wijkplan

In de Zwolse wijken werken verschillende organisaties en professionals vanuit de kinderopvang, het onderwijs, huisartsen, de JGZ, sociaal wijkteam, vrijwilligers en de jeugdhulp met elkaar samen. Deze organisaties hebben allemaal als doel om kinderen kansrijk en gezond op te laten groeien. **Om het kansrijk en gezond opgroeien van kinderen de komende jaren verder door te ontwikkelen is het van belang om met al deze verschillende partners die actief zijn in de wijk een gezamenlijke visie op te stellen.** Een *good practice* hiervan zien we in de Groningse wijk Lewenborg, waar een integraal pedagogisch wijkplan is opgesteld. Het is aan te bevelen dat een dergelijke aanpak ook in Zwolle wordt verkend. Hierin is het van nadrukkelijk belang dat kinderen en jongeren, samen met hun ouders, betrokken worden.

Ouderparticipatie

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat ouders/verzorgers nog maar weinig betrokken zijn en zich weinig betrokken voelen bij het aanbod en de activiteiten van de Rijke Schooldag. Het is belangrijk om reële verwachtingen te hebben van ouders. **Het continueren van het programma kan niet op de schouders van de wijkbewoners liggen, maar ze kunnen wel duurzaam betrokken worden.** De aspecten die motivatie verhogen zijn: 1) een vrijwilligersvergoeding, 2) de verrijking van eigen ervaringen, 3) vertrouwelingen die in een wijk om een gunst vragen en 4) kinderen die enthousiast zijn en hun ouders/verzorgers om hulp vragen.

Steunfiguren/voorbeelden uit de wijk

Opvoeden en opgroeien is de laatste jaren steeds individualistischer geworden. Hoewel ouders/verzorgers primair verantwoordelijk zijn voor het opgroeien van hun kinderen, zouden ze hierbij ondersteund kunnen worden vanuit de wijk. We bevelen aan om, naast ouders/verzorgers, ook andere **ambassadeurs in te zetten om de duurzaamheid van het programma te waarborgen** en de doelen die we nastreven te bereiken. Zowel professionals als kinderen en jongeren kunnen fungeren als wijkambassadeurs.

Pedagogische kwaliteiten van workshopeanbieders

Op basis van interviews is geconstateerd dat workshopleiders in sommige gevallen niet over genoeg pedagogische vaardigheden beschikten om groepen kinderen op de juiste manier te begeleiden. Het is daarom aan te bevelen dat er kaders gesteld worden en afspraken gemaakt worden rondom deze vaardigheden. Een optie zou een verplichte, korte training kunnen zijn, die bijvoorbeeld gaat over **grenzen stellen, positieve betrokkenheid, positieve bekrachtiging en problemen oplossen.**

Rijke (School)dag/Verlengde Schooldag

Gedurende het onderzoek zijn alternatieven voor de Rijke Schooldag aangestipt, waaronder een 'Verlengde Schooldag'. De effecten van de aspecten die de Zwolse coalitie van belang vindt (te weten: **het verbreden van de wereld, leren samenwerken, elkaar leren waarderen, het aanleren van levensvaardigheden, de onderlinge sfeer en de oriëntatie op de wereld**) op de ontwikkeling van kinderen zijn nog niet gemeten. We raden aan om vanuit deze indicatoren na te gaan op welke manier er een vervolg gegeven kan worden aan de Rijke Schooldag. Omvormen tot een Verlengde Schooldag of een Rijke Dag – waarin het schoolse aspect minder van belang is – behoren tot de opties. Hierin dient rekening gehouden te worden met de langere termijn.

Monitoring

Vanuit de kwaliteitscriteria van Dijkema (2024) kan het programma van de Rijke Schooldag gemonitord worden. Het gaat hier om de pedagogische kwaliteit, de inhoudelijke kwaliteit en de proceskwaliteit. Deze indeling wordt aanbevolen, omdat de cijfers en data die nu al verzameld zijn hiermee in lijn liggen. **Op landelijk niveau dezelfde indicatoren gebruiken geeft kansen en mogelijkheden in het vergelijken met andere programma's en het doorontwikkelen van het huidige Zwolse programma.**

Dijkema, E. (2024). Kwaliteitscyclus School en Omgeving. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ministerie van OCW (2023). [School en Omgeving | Gelijke kansen \(gelijke-kansen.nl\)](https://www.gelijke-kansen.nl/)

Dit onderzoek is uitgevoerd door Hogeschool Windesheim en Hogeschool Viaa, in de personen van Dorien Graas, Els Evenboer, Jael Draijer, Ingrid Paalman-Dijkenga en Renske Tijhof.

Voor meer informatie, of het opvragen van het gehele rapport, kun u contact opnemen met Francien Schipper (fschipper@mensoalting.net).